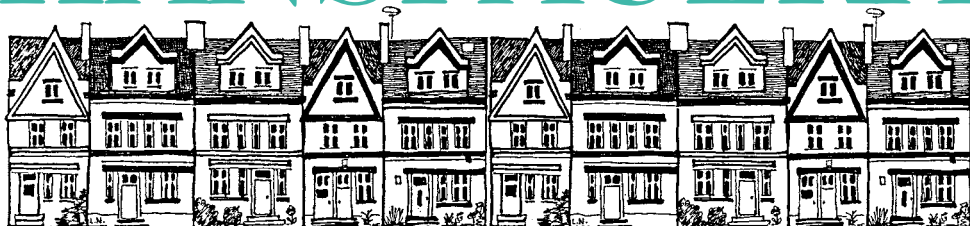

LIST VŠECH OBYVATEL HANSPAULKY A BABY
ČTENÍ O DNEŠKU I O DOBÁCH MINULÝCH

HANSPAULKA

VYDÁVÁ TĚLOCVIČNÁ JEDNOTA SOKOL A ZÁKLADNÍ ŠKOLA HANSPAULKA

2/2025

28. ročník

ZDARMA

CO?
NAJDETE
UVNITŘ

■ Sousedí a sousedky z Hanspaulky a Baby ■
■ Historie a osobnosti ■ Tipy na Cyklovýlety
■ Funkcionalismus na Babě ■ Ze školy a ze Sokola
■ Od sv. Matěje ■ Aktuality ■ Informace

Praha	6

Finančně podpořeno MČ Praha 6

Vážení a milí čtenáři,
čtenářky samozřejmě také.

Na tomto místě bývá obvykle úvodník či slovo redakce, která chce něco sdělit těm, kteří časopis čtou. Původně jsme měli v úmyslu věnovat toto místo naší grafice, která již přes deset let pravidelně, obětavě a zdarma připravuje Hanspaulku na její cestu do tiskárny a ke čtenářům. Je také autorkou nové, ale dnes již tradiční obálky s typickými hanspaulskými domečky. Chtěli jsme jí poděkovat a poblahopřát k nové životní etapě, ale takové věci je vhodné dělat veřejně se souhlasem toho, komu blahopřejeme. Protože Markéta se skromností sobě vlastní si veřejné blahopřání, a opravdu je k čemu, nepřála, respektujeme to, jen naše blahopřání je na jiném místě časopisu.

A protože jsme toto čestné místo vyhradili ocenění, chtěli bychom poděkovat všem v našem okolí, kdo dobrovolně, bez nároku na odměnu dělají ve svém volném čase něco pro ostatní. Bez takových lidí bychom neměli úspěšný sokol, sociální síť spojující lidi, kteří zde bydlí do komunity sousedů a sousedek, tak jako tomu bylo v době, kdy Hanspaulka teprve vznikala a její obyvatele ke společné činnosti spojovaly různé spolky. Tehdy se lidé scházeli v několika restauracích, dnes se setkávají často virtuálně a občas i reálně, když si nechtějí dát něco líbit, nebo když naopak chtějí něco společně oslavit, či užít si společně s dětmi. Děkujeme všem, kteří zavedli a udržují novodobé tradice spojující a snad i sblížující obyvatele Hanspaulky a Baby do komunity sousedů.

Vaše redakce časopisu
Hanspaulka

Sousedí a sousedky z Hanspaulky a Baby

S tímto názvem už skoro deset let funguje facebooková skupina, kterou jsem založila, když jsme se s rodinou na Hanspaulku přistěhovali a já chtěla poznat sousedy, vytvořit komunitu a mít prostor pro sdílení radostí i starostí, nabízení pomoci i vymýšlení společných aktivit. Dnes má skupina přes čtyři tisíce členů a je přirozeným centrem komunikace, inspirace i organizace sousedských akcí.

Nemáme žádný oficiální status, za skupinou nestojí žádná organizace, politická strana ani úřad. Všechno se děje z iniciativy jednotlivců, kteří mají chuť něco pro své sousedy udělat. Skupina pouze dává prostor a viditelnost. Lidé se v ní vzájemně podporují, radí, domlouvají. Vše se děje organicky díky touze mnohých udržovat místní komunitu živou.

Jednou z akcí s nejdelší tradicí je **Hanspaulský Halloween**, který se letos bude konat už po osmé. Strašidelných stanovišť každým rokem přibývá a magický večer plný kostýmů, lampionů a milých setkání si nenechává ujít spousta rodin. Ale trochu odvahy je k tomu potřeba!

Další událostí, kterou členové skupiny organizují, je **rozsvícení vánočního stromčku**,

které pořádáme u Tesca na začátku adventu. Sousedé nezištně spojí síly, aby naplnili stánky svými rukodělnými výrobky a třeba i představili své místní živnosti. Milovníci hudby připravují program k poslechu a místní pohostinství dovezou dobroty na hlad i žízeň.

Událostí, která je čím dál větší, je **Hanspaulský masopust** – tradiční oslava konce zimy a příchodu jara, plná barevných masek, hudby a průvod, do kterého se s radostí zapojují děti i dospělí.

A pak je tu spousta malých, ale oblíbených počinů. Jako třeba **zmrzlinový piknik**, který vznikl spontánně jako letní setkání sousedů v parku. (Ano, jeden z nás je zmrzlinář.) Nebo **lampionový průvod**. Či **velikonoční koleda** – stačí ve skupině udat svoji adresu a koledníci vás neminou.

I povedené jarmarky jsme uspořádali a doufáme, že se udrží.

Pořádáme i moderní akce, jako je **Hanspaulský swap** neboli příležitost vyměnit nepotřebné oblečení za užitečné kousky. Ostatně stalo se už zvykem inzerovat ve skupině věci nechtěné leč použitelné (nejen svršky) a nový majitel se vždy našel. Obracejí se na nás i majitelé zatoulaných psů, koček a dalšího zvířectva. Stále znovu se nalézají průkazky, čepice, rukavice i hračky. Naše sousedská komunita dokáže leccos dobrého.

Mám radost z každého, kdo přichází s nápadem, zapojí se, pomůže nebo se jen zajímá o to, co se děje kolem. Díky vám všem je naše skupina víc než jen místo na Facebooku – je to živá sousedská komunita. A právě díky tomuto společenství je na Hanspaulce i na Babě radost žít.

Ema Pantie

Tipy na cyklovýlety z Hanspaulky

Pro ty, kteří chtějí vyrazit na kolech, především s dětmi, mám tři návrhy na výlety – s trasami o délce přibližně 12, 32 a 60 km. Jsou naplánovány tak, aby vedly co nejméně v běžném silničním provozu a byly tedy vhodné pro cestu s dětmi. Všechny jsme vyzkoušeli i v praxi.

Společný začátek

Výchozím bodem všech navržených výletů je bývalá konečná tramvají Divoká Šárka. Dostat se tam na kole je docela bezpečné díky cyklostezce, která vede po chodníku podél Evropské již od křižovatky Evropské s Šáreckou přes Červený vrch až na smýčku Divoká Šárka. Tato trasa není příliš příjemná. Vzhledem k rušné souběžné ulici je velmi hlučná a ve dvou místech je navíc přerušena: u stanice metra Bořislavka v délce cca 200 m a u metra Nádraží Veleslavín v délce něco přes 50 m. Je na vás, zda v těchto úsecích kolo podle předpisů povedete, nebo pomalu a se zvýšenou opatrností projedete. Pokud chcete plně dodržovat předpisy, nebudete to mít úplně jednoduché ani

na křižovatkách – část z nich je opatřena přejezdy pro cyklisty, dokonce i světelnou signalizací, část z nich ale cyklopřejezd nemá a kolo byste měli převádět. Osobně doporučuji především dbát zvýšené opatrnosti. Pro ty, kteří by chtěli nepřilíši příjemný počáteční úsek vynechat, mám ještě jeden tip – v úseku od Hradčanské až po Dědinu můžete s koly zdar-ma také do tramvají.

Okruh Šárkou

12 km, převýšení 180 m.

Mapa – <https://mapy.com/s/lorubopohu>

Od restaurace McDonald's vyrazíme po asfaltu a červená značka nás povede do soutěsky Šáreckého potoka. V této části bývá velmi čilý pěší provoz a je třeba tomu přizpůsobit rychlost jízdy.

Po necelém kilometru dojedeme k oplocení koupaliště Divoká Šárka (známé též pod původním názvem U Veselíků). Těsně před ním můžeme s dětmi využít dětské hřiště a občerstvení, které prodává jídlo a pití nejen pro hosty koupaliště, ale i pro kolemjdoucí. Za vstupem na koupaliště pokračujeme vpravo dále podél potoka kolem restaurace Dívčí skok. Vpravo mineme výrazný skalní masiv Dívčí skok a vlevo si můžeme prohlédnout horolezecké terény u skalní věže Žabák.

Vlevo za potokem vidíme usedlost Želivka a těsně předtím, než začne asfaltová cesta údolím stoupat do kopce ke kempu Džbán, odbočíme vlevo na zpočátku dlážděnou, dále pak prašnou cestu údolím potoka. Od usedlosti Vizerka, kde nás již čeká nový hladký asfalt, jedeme okolo usedlosti Velká Pachmanka k bývalé

Dětské hřiště v Divoké Šárce

štolu. Zde na křižovatce pokračujeme ještě cca 50m rovně a poté odbočíme vpravo do krátkého prudkého kopce. Dostaneme se na zajímavý otevřený prostor, který připomíná skandinávskou krajinu. Na křižovatce odbočíme vpravo, po chvíli projedeme tunýlkem pod Horoměřickou ulicí a hned za ním se dáme vpravo. Podél oplocení rezidenčního areálu se dostaneme až na ulici V Šáreckém údolí, po které pojedeme asi 100m, a poté zahneme po červené značce vpravo do kopce. Pokud nejsme ve zvlášť dobré kondici či nemáme elektrokolo, nezbude nám nic jiného, než kolo vytlačit k bývalé usedlosti Zlatnice – a jsme zpět na Hanspaulce.

Okruh Roztockým údolím

34 km, převýšení 226 m.

Mapa – <https://mapy.com/s/jevajakoho>

Vyjedeme opět od smyčky Divoká Šárka, tentokrát po žluté značce, ze které odbočuje po 1 km od konečné tramvají cyklotrasa vlevo asfaltovou silničkou. V místě, kde se cesta stáčí vpravo přes potok, si můžeme udělat s dětmi malou zájízdku k hřišti Zlodějka, kde je dost místa pro odpočinek i pro dospělé.

Naše putování ale pokračuje dál. Po nedlouhém stoupání mineme Vaníčkův pomník, za veřejným ohništěm nás čeká krátký kořenový výjezd lesem a pak jedeme polní cestou směrem k osadě Na padesátníku. Zde musíme překřížit dost nepříjemně rušnou silnici Do Horoměřic a pokračujeme krajem chatové osady. Poté se vydáme buď oficiální cyklotrasou jdoucí kousek podél dálnice D7, nebo – není-li příliš mokro – přímo přes pole. Zpočátku prашnou, poté již asfaltovou cestou se dostaneme na kraj Přední Kopaniny k fotbalovému hřišti. Zde můžeme využít restauraci U Drahušky a také veřejné dětské hřiště, které je hned vedle hospůdky v areálu fotbalového hřiště.

Naše další cesta vede málo frekventovanou ulicí K Padesátníku; překonáme hlavní silnici a ulicí K Juliáně se dostaneme na žlutou značku, po níž pokračujeme cyklostezkou přes pole a pak lesem k soše sv. Juliány. Na rozcestí si vybereme žlutou značku a hrboľatým sjezdem zamíříme do údolí Únětického potoka. U Kopanského mlýna musíme překonat krátkou velmi prudkou sjezd a dostaneme se na hlavní silnici do Statenic. Zde nás čeká něco přes kilometr po silnici s provozem – části se můžeme vyhnout vedlejšími uličkami, případně tím, že od Juliány pojedeme neznačenou lesní cestou. V každém případě je dobré poté využít ulici U mlýna a tunýlkem podjet velmi rušnou silnici 240.

Z Černého Vola pokračujeme prашnou cestou bez provozu kolem rybníků a za nimi doporučuji s dětmi nevynechat velmi hezký pumptrack Bajkůň na kraji Únětic. V centru obce lze využít uličku Kozí ocásek, díky které nemusíme jet po rušné hlavní silnici. Pokračujeme dál kolem oblíbené restaurace U Lesíků,

za Dolním rybníkem najdeme další hřiště U Zapomenuté vrby a před Spáleným mlýnem můžeme pozorovat na Únětickém potoce kolonii bobrů. Na konci údolí se dostaneme k bývalé proslulé výletní restauraci Maxmiliánka, ze které zbyly jen ruiny.

Zámek
v Roztokách
u Prahy

Dále pokračujeme hlavní ulicí Tiché údolí, na níž je naštěstí jen minimální automobilový provoz, až k silnici 242. Po této rušné komunikaci musíme malý kousek do kopce a po 100 m zahneme vpravo po žluté turistické značce. Zde již v minimálním provozu podjedeme železniční trať, mineme nebo využijeme bikepark Roztoky a dostaneme se k přívozu Klecánky–Roztoky. Převozníci nás zde bez problémů převezou i s koly na druhý břeh, při čekání lze využít občerstvení U Lukáše.

Na pravém břehu Vltavy se již napojíme na páteřní evropskou cyklostezku EV7, po které se po pěkném asfaltu dostaneme přes Zámky a Podhoří kolem ZOO Praha až k Trojské lávce. Na kolech přejedeme lávku a most přes plavební kanál a pak už záleží na vás, kterou cestu pro návrat na Hanspaulku zvolíte. My s dětmi jezdíme kolem bývalého nádraží Bubeneč, parkem na náměstí Interbrigády, přes Flemingovo náměstí a kolem

Kotlářky nahoru „Hruškáčem“. Nabízejí se ale i některé zajímavé alternativní trasy: od ZOO lze využít přívoz Podbaba–Podhoří (kola zdarma, platí lítačka) a pak Šáreckým údolím a některou z pěšin vytlačit kolo nahoru. Další možností je velmi málo známá cyklostezka po Nové vodní lince na Trojském ostrově v areálu Čistírny odpadních vod – ač to tak úplně nevypadá, výjezd z ČOV ke Staré kanalizační čistírně je zcela legální. Dá se také jet podél plavebního kanálu, u nádraží Praha–Podbaba podjet železniční trať a vyjet nahoru k Matěji ulicí Paťanka.

Okruh přes Okoř, Budeč a Kralupy nad Vltavou

58,7 km/ převýšení 442 m.

Mapa – <https://mapy.com/s/bukezuzeko>

Tento okruh svou délkou již není pro malé děti, a tak se v některých částech úplně nevyhýbáme vedlejším silnicím. Docela překvapivě je ale na 60 km jen minimum takových úseků.

I tentokrát vyjedeme od smyčky Divočká Šárka a začátek bude stejný jako v případě okruhu Roztockým údolím. Naše cesty se rozdělí až u fotbalového hřiště v Přední Kopanině, od kterého sjedeme dolů do údolí Kopaninského potoka a přes Prelátu dojedeme lesní silničkou a přes Tuchoměřic. Obec můžeme několika způsoby projet mimo hlavní silnice, kolem kostela sv. Víta vyrazíme po silnici na Lichoceves. Po chvíli cyklotrasa uhne vlevo do polí. Zde máme dvě rovnocenné možnosti, jak dojet do Číčovic: buď kolem jeskyně sv. Františka, nebo přes Pazdernu a Černovičky.

Z Číčovic se dostaneme po červené značce ke zřícenině hradu Okoř, kde jsou různé možnosti občerstvení. Dále nás cyklotrasa a červená turistická značka

povedou údolím Zákolanského potoka prašnou (občas také blátivou) cestou k železniční zastávce Kováry. Zde nás čeká výjezd na hradiště Budeč (prvních cca 200m je dost obtížně sjízdných, dále už je stoupání bez problémů). Na vrcholu si můžeme prohlédnout rotundu sv. Petra a Pavla, bývalé slovanské hradiště a další zajímavosti. I zde je možnost občerstvení.

Prudkým sjezdem po asfaltce s místním provozem sjedeme do Zákolan. Tady nás může zaujmout stále zachovaný pomník Antonína Zápotockého. U něj začíná cyklostezka, která nás povede dále po proudu Zákolanského potoka kolem nádraží Zákolany, přes Otovice až do Minic – 5 km zcela mimo provoz. V Minicích se nevyhneme cca 500m po rušné silnici 240, i když větší část lze objet vedlejšími ulicemi. Od železničního přejezdu nás už ale čeká zase vyhrazená cyklostezka podél Zákolanského potoka přes celé Kralupy. V centru města najdeme více příležitostí k občerstvení i některá rozsáhlá a zajímavá hřiště pro děti. Před cyklomostem přes Vltavu si můžeme prohlédnout dvě zajímavé technické památky – Miřejovické kolo a Miřejovický regulátor otáček.

Zřícenina hradu Okoř

Za mostem přes Vltavu se již napojíme na páteřní evropskou cyklostezku EV7 a po pravém břehu řeky pojedeme proti proudu přes Chvatěruby a Dolánky až k přívozu Máslovice–Libčice. Od tohoto přívozu máme tři možnosti, jak se dostat k přívozu v Klecánkách: buď po silnici přes kraj Vodochod, Drasty a Klecany po oficiální trase EV7, nebo po červené značce do Větrušic a pak přes Klecany dolů. No a je tu ještě jedna možnost – dle mého názoru nejhezčí, ale poněkud adrenalinová – a to pokračovat od přívozu dále přímo po břehu Vltavy do Řeže a dále pak do Klecánek. Tato původně pohodlná vozová cesta vede z velké části po cca 3 m vysokém kolmém náspu nad hladinou řeky a díky tomu, že mnoho let nebyla udržována, je v některých místech docela úzká a občas reálně hrozí nebezpečí pádu z kolmého srázu. Navíc prý někdy padá shora na cestu kamení. Trasa není zakázaná, z obou stran ale visí varování o vjezdu na vlastní nebezpečí.

U přívozu v Klecánkách se již napojíme na dříve popsany okruh Roztockým údolím, a tak zde nebudu opakovat popis návratu na Hanspaulku.

Doufám, že článek bude pro vás inspirací k zajímavým cyklocestám po našem okolí. S ohledem na rozsah našeho časopisu jsem nemohl popsat všechny zajímavosti po cestě, ale ty si určitě najdete sami, pokud si trasy prohlédnete na mapy.cz, kde jsou podrobné popisy skoro všech zajímavostí. A na závěr doporučujeme volit cestu přiměřenou schopnostem dítěte, aby si ji po všech stránkách užilo a příště s námi zase vyrazilo na výpravu.

Několik fotografií z popisovaných cyklotras najdete zde: <https://bit.ly/hanspaulkola>

Jiří Dlouhý

Trpaslík - věrozvěst

Co říci úvodem?

Co se vám vybaví? Někdo si představí současný umělohmotný předmět čínské nebo polské velkovýroby, někdo řekne pohrdavě „pokleslé umění a kýč!“, Jan Vodňanský, velký znalec trpaslíků říkal, že trpaslík je člověk, jehož limitní výška se blíží nule. Pro někoho je to roztomilá ozdoba zahrad s červenou čepičkou a rozmanitým zahradnickým náradím (lopatky, hrabičky, lucerničky). Malé děti trpaslíky milují, skeptici a pesimisté tvrdí, že je to nesmysl. Nemám ráda skeptiky a pesimisty a mám pro ně nachystaný výstižný citát J. R. Picka:

**„Každý, kdo má jarou mysl,
ví, že nesmysl má smysl.
A nesmysl se smyslem
přestává být nesmyslem.“**

Trocha historie o výskytu trpaslíků na Hanspaulce.

Prozatím se tomuto tématu nikdo vědecky nevěnoval. Možná, že za panování Rudolfa II., který miloval kuriozity, se nějaký trpaslík objevil, ale co by dělal na Hanspaulce, která tehdy navíc neexistovala? Trpaslíci se zde mohli začít vyskytovat až po jejím vzniku, tj. před nějakými 80–100 lety. Jenže to tu pro ně ještě nebylo to správné prostředí. Trpaslík potřebuje křovinaté pozadí, trávníček, chodníček, skalku či jezírko, a hlavně potřebuje zahrádníka, který mu připraví náležité pozadí a bude o ně s láskou pečovat. Před sto lety však byly hanspaulské zahrádky holé jako mlat. Ne nadarmo se nejdříve a nejvýznamnější ulice jmenuje Na Pískách a zúrodnit písčnou půdu dá hodně práce. Jistěže byly na Hanspaulce také

bohaté výstavné vily, kam dovezli nějakou fůru úrodné půdy. Takovou zahradu navrhoval ovšem zahradní architekt, a ten by do ní trpaslíka nepustil. Teoreticky se mohlo pár trpasličích pionýrů vyskytnout na Hanspaulce začátkem 30. let. Jenže většina místních obyvatel patřila do tzv. střední třídy, byli mladí, skromní a museli splácet hypotéky. A hlavně měli malé děti, kterým stačilo pískoviště, bábovičky a nějaký pískový hrad. Za války se navíc na mnoha zahrádkách objevily zeleninové záhony i ovocné stromy a keře.

Ani poválečné období trpaslíkům nepřálo. Zahubila je politika a umělecký směr zvaný socialistický realismus, který vyrazil do boje proti kýči. *„Líbí-li se ti trpaslík, jsi pivní měšťák, reakcionář a progresivní paralytik. Nelíbí-li se ti, jsi také progresivní (ne ovšem paralytik), jsi pokrokový, máš vkus a jsi vůbec správný chlap.“* Tak tento postoj trefně charakterizoval milovník trpaslíků Jiří Trnka. Co všechno získalo tehdy opovrhlivý název „kýč“? Ze škol zmizel oblíbený slabikář s baculatými košiláčky M. Fischerové-Kvěchové, legionářská tematika, obrazy Hradčan, většina zátiší s květinami a ovocem, A. Mucha, Kája Mařík, Svěhlavička, Marbulínek, rodokapsy, Rychlé šípy, červená i modrá knihovna, a kdybych měla vypsát všechno, co si tehdy zasloužilo odsouzení, zabralo by to mnoho řádek. Symbolem všeho zatraceníhodného se stal právě ten nešťastný trpaslík. Nejhorší bylo, že to, co mělo kýč nahradit, bylo vlastně také kýčem, ovšem se správnou ideologickou orientací. Jak roztomilé a různolící byly děti s pionýrskými šátky, vymydlení a vyholení rudoarmějci, sošné a kypré pracovnice v zemědělství a mužní horníci a hutníci. Místo Rychlých šípů nastoupil Timur jeho parta, místo Ježíška děda Mráz.

Rehabilitace trpaslíků

Koncem 50. let, kdy boj proti kýči poněkud zeslábl, se objevily první pokusy o rehabilitaci všeho, co kdysi dostalo tuto hanlivou nálepku. Nositelem obrody se stal právě trpaslík. Netuším, zdali se obránci trpaslíků domluvili na společném postupu, nebo s tím někdo začal a ostatní se nadšeně připojili. Jedním z průkopníků byl jistě Jiří Suchý, který zpíval o svém „strýci, co bydlí v Prosečnici, sádrové trpaslíci tam na zahrádce má“ nebo o pověřčivém uzenáři, který věřil na skřítky a podezíral je, že mu kradou uzenyiny z komína.

Obhajoba trpaslíků v době tuhé normalizace po roce 1968 se stala zástupným tématem Jana Vodňanského, který se jako studovaný psycholog věnoval problematice vztahu trpaslíků k Sněhurce (v příběhu filmově zpracovaném W. Disneyem) a na základě rozboru povah jednotlivých trpaslíků vymyslel termín „kolektivní manželství“.

Dalším vědeckým zastáncem trpaslíků se stal Miroslav Holub (1923–1998, lékař, imunolog, spisovatel, „jehož básnická činnost byla založena na vědeckém přístupu ke skutečnosti“). Tento systematik vypracoval první klíč k určování trpaslíků, které rozdělil do 10 základních skupin, včetně podskupin, a vymyslel pro ně české a latinské názvy. Trpaslík (latinsky Nanus) se dělí na trpaslíky s čepičkou a bez čepičky, na trpaslíky zdravé a neduživé apod. V klíči se např. vyskytuje trpaslík malý český (*Nanus domesticus* var. *bohemia*) nebo trpaslík s dechovými nástroji, zvaný trpaslík švitorka (*Nanus valdaufiensis*). V době temné normalizace Holub prohlásil: „V současné době pokládám trpaslíka za příjemné oživení, on je totiž v podstatě veselý, i když je

smutný, trpaslíky totiž nikdo nebere zcela vážně. To, co nebereme zcela vážně, je aspoň trochu legrace a legrace je oživení, a oživení není zlé, i při konfliktu s estetickými normami.“

Miluji trpaslíky – věrozně, zvěstují brzké oživení špatných časů a jsou nám oporou v době krize. Pečlivě jsem sbírala všechny zmínky o trpaslících a vlastním sbírku kreslených trpaslících vtipů. Vždy se zaraduju a zpozorním, když na neočekávaném místě uvidím trpaslíka. A tak Vám, milí rodáci, sděluji, že jsem jednoho potkala před hřbitovem u Matěje. Hlídá tam branku na půl cesty od kapličky ke hřbitovní bráně.

První hlídka, kterou vystřídal sice menší, ale mimořádně zdatný trpaslík u vstupních dveří

V Německu vznikla snaha o zápis trpaslíků na seznam kulturního dědictví UNESCO a speciální vědecká disciplína zvaná Zwergologie.

Poslední důležité upozornění: **Mezinárodní den zahradních trpaslíků je 21. června. Nezapomeňte trpaslíkům poblahopřát.**

Anastázie Kopřivová

Funkcionalismus na Hanspaulce a na Babě

Jako obdivovatel moderní architektury jsem často průvodcem mezi vilami této krásné čtvrti. Dokonce jsem se pokusil napsat několik článků o funkcionalistických vilách na Babě i na Viničních horách. Vzhledem k tomu mne šokovalo, že v souvislosti s posledním článkem o Sutnarově vile se mne obyvatelé čtvrti Baba ptali (dokonce i nejstarší dosud žijící majitel vily z r. 1929, který můj článek korigoval), co je to vlastně funkcionalismus.

Výtvarná estetika architektonického stylu známého jako československý funkcionalismus je dnes historicky překonaná, často nepochopená, bývá dokonce odsuzována. Od majitelů těchto objektů slyším nářky na nedostatečnou trvanlivost, špatnou tepelnou izolaci a mizernou akustiku (což je paradoxně moje životní profese). Je to pochopitelné,

30. léta prostě neznala dnešní technologie. Méně se ví, že pověst funkcionalismu poškodily dva totalitní systémy, s nimiž byl nešťastně propojen: německý nacismus a komunistický režim. Heslem „méně je více“, které se zrodilo v německé škole designu Bauhaus (1919–1933), se řídili převážně levičácko-komunističtí umělci, kteří nicméně záhy politicky procitli, byli perzekuováni a mnozí skončili v exilu. Důvodem, proč nejúspěšnější ukázky zásadně bezozdobných staveb vznikly právě v Československu, byla nejen filozofie propagátorů, ale i ekonomická úspěšnost naší země. Navíc byly tyto stavby levnější, nevyžadovaly žádné umělecké doplňky a ozdoby budov.

Jde zásadně o minimalistickou architekturu. Domy byly zjednodušeny

Osada Baba

Janákova vila je vlastní rodinná vila architekta Pavla Janáka, která stojí na Babě v ulici Nad Paťankou.

na krychle a kvádry s plochými střechami a reliéfně odděleny od povrchu okolního terénu odstupňovanými podezdívkami. Filozofie tvorby těchto objektů vycházela zásadně zevnitř ven, tj. od vnitřního uspořádání prostorů k umístění oken, dveří, balkonů atd. Tento styl se často označuje odborným výrazem stereotomie, tj. zamlžující skutečný vnitřek budov.

Avantgardními nositeli tohoto směru se staly dvě mezinárodně známé osobnosti: Švýcar Le Corbusier, ve Francii naturalizovaný architekt s heslem „nový duch“, a rakousko-československý Adolf Loos se svým „raumplanem“.

Uspořádání vnitřku budov se u obou liší. Le Corbusier užívá uspořádání vodorovné: příslušenství dole, obývací podlaží v jedné úrovni a ložnice nad tím. U Adolfa Loose nacházíme výškové promísení prostorů (systém „co schod, to podlaží“). Tyto revoluční myšlenky byly v meziválečné době realizovány právě u nás.

Orientace interiéru je u obou autorů stejná: ložnice je obrácena na východ, obývací pokoje na západ, kuchyně na sever, nejlépe s pohledem na vstup z ulice. Rozmístění vilek v terénu bylo zásadně

šachovnicové, aby umožňovalo na minimální zahradní ploše maximální soukromí, a poskytovalo i zajímavé průhledy a estetické napojení na panorama Prahy. Před pohledem z ulice však zahrady nikdy nebyly uzavírány neprůhlednými ploty a zdmi. Typické je v tomto smyslu zejména jádro čtvrti Baba: vrstevnicové ulice Nad Paťankou, Na Babě, Na Ostrohu a Matějská a spádnicové ulice Průhledová a Jarní. Podobně je tomu na Hanspaulce, která je ovšem zhruba čtyřikrát větší než současná, převážně brutalistická a zároveň výjimečně postmoderní Baba. U funkcionalistických vil jsou ploty zásadně z pletiva Herkules v ocelových rámech (tehdejší československý patent), oplocení na Hanspaulce bývá z neomítnutých cihel s dřevěným plaňkovým plotem. To samozřejmě souvisí s celkovou filozofií bydlení před obdobím funkcionalismu a po něm (vysvětleno v závěru článku).

Strohé tvary domů architekti ozvláštnili: některé části celkové hmoty domu ustupují (terasy, balkony, lodžie apod.), jiné naopak vystupují (rizality s utajenými vnitřními prostory). Abstraktně působící trubkové konstrukce zdůrazňovaly

krychlovitý tvar domu. Neznalí návštěvníci se mylně domnívali, že betonové trámy, železné trubky a jiné prvky mají skryt majetek nepřátelské buržoazie.

Každý styl či sloh (gotika, baroko aj.) se vyznačuje typickými prvky. Podstatou estetiky funkcionalismu se stala abstraktní geometrie oken nejrůznějších rozměrů a funkcí, podle zákona klasického zlatého řezu. Zásadou funkcionalistické architektury je nic nezakrývat, ba naopak ukazovat, jak jsou domy uspořádány uvnitř. Funkcionalistické interiéry mají minimální objem a byly vybaveny minimem nábytku. Tuto myšlenku dovedli k absolutní dokonalosti funkcionalističtí architekti v Holandsku. Ve zmíněném jádru funkcionalistické Baby převažuje francouzský typ vodorovného vnitřního uspořádání: úplně dole je zahradní příslušenství, případně byt domovníka nebo šoféra, v prvním patře jídelna, obývací prostor a pracovna, které lze oddělit nebo propojit zasouvacími

příčkami. V nejvyšším podlaží jsou pak individuálně řešené ložnice, každá maximálně pro dvě osoby. Nábytek je pevně zabudován do výklenků, aby byl prostor co nejlépe využit. Schodiště vně nebo uvnitř vilek je často velice úsporné a ústí do otevřeného prostoru teras či střech.

- 1** Vila jako bílý celek hranolu nebo krychle, vždy s plochou střechou, je opticky odlehčena podezdívkou, případně oddělením spodní části od celku. Uskočení bývá někdy pouze několik centimetrů, což je opticky velice účinné
- 2** Okna jsou na fasádě odvozena od vnitřního uspořádání. Okna, případně i dveře různých rozměrů a ploch jsou uspořádána tak, že horní hrana je vždy ve stejné úrovni. Pokud mají okna stejnou výšku, jsou zásadně spojena do pásu, přičemž vnější obvod všech oken a dveří vytváří další čtverec či obdélník příslušné straně fasády. Rámy oken s doporučenou modrou barvou jsou subtilní a ocelové, bohužel snižují tepelnou izolaci.
- 3** V návaznosti na bod 2 jsou další vnitřní prostory odděleny tenkými příčkami, které za pásovým

oknem nelze zvenku rozeznat, protože okna přímo navazují na přičky. Tím se dosahuje mnohonásobně lepšího osvětlení interiéru při stejné ploše okna, neboť světlo se totiž bezprostředně odráží od vnitřních stěn.

- 4 Interiéry jsou propojeny se zahradou, podlaha je ve stejné úrovni s trávníkem za dveřmi. To neplatí u vstupních dveří, pouze u obytných a ložnicových dispozic.
- 5 U vstupních dveří jsou důsledně navrhována tzv. závětrí a zádveří. Závětrí chrání vstup od větru a deště zahlobením do obrysu budovy, výjimečně ho může nahradit markýza. Zádveří je často minimalizovaný prostor pro oddělení vnějšího prostředí od interiéru vily, převážně z důvodu tepelné a estetické izolace. Z prostoru zádveří je obvykle přímý vstup do minimalizovaného WC, případně do místnosti pro přijímání neinvitovaných návštěv (listonošů a pod).

Poetický design moderního bydlení z 30. let byl posléze opuštěn zejména kvůli technickým problémům:

- Ploché střechy potěkají.
- Tepelná izolace a zvuková izolace mezi místnostmi je nedostatečná.
- Železobetonový skelet dozdívaný cihlami způsobuje, že fasáda trpí plísňemi, zatímco vnitřní omítky praskají a opadávají.

Díky novým technologiím se dnes tyto problémy dají řešit. Jenže dodatečné zateplení nebo výměna oken naruší původní poetický a emocionální záměr architektů. Skvosty československého funkcionalismu jsou pokázeny nesourodnými prvky, jako jsou šikmé lomené střechy, mansardové výklenky, malá klasicky dělená okna, pevné ploty a zdi (o zásazích do interiéru nemluvě). Esteticky nejhůře působí nejednotné řešení přístavby garáží, což se týká většiny domů na Hanspaulce a Babě. Na tyto nešvary by si měli současní majitelé a obyvatelé dávat pozor.

Jan Stěnička

Boží tělo na Hanspaulce v 50. letech minulého století.

Byla jsem potěšena na internetu krásnými fotografiemi z oslavy masopustu na Hanspaulce, pochválila jsem je a napsala, že my jsme jako děti v 50. letech minulého století tento svátek neznaly. Vzpomínala jsem ale na oslavy Božího těla, které se na Hanspaulce konaly do té doby, než byla zrušena výuka náboženství na naší škole v Sušické ulici. Ty milé paní, které fotografie uveřejnily, mě dokonce pozvaly na kávu, abych jim o té oslavě vyprávěla, neznaly ji.

Ptala jsem se svých kamarádek, jestli si také na oslavy Božího těla vzpomínají. Každá mi říkala, že má v albu na památku svou dětskou fotografii, kde je jako družička s košíčkem a s věnečkem na hlavě. I v našem rodinném albu je několik fotografií z tohoto svátku. Vzpomínám nejvíce na jedno z těch procesí, které bylo hodně dlouhé. Bylo tenkrát velké vedro. Však

je na fotografii vidět, jak jsme všechny tři sestry unavené, utrmácené. Ale už od rána jsme se těšily, že jsme si mohly na naši zahradě natrhat lupínky z růží a pivoňek a naplnit jimi naše košíčky. Odcháze-ly jsme pak z kostela, který byl slavnostně růžemi a pivoňkami vyzdoben, a řadily se do průvodu. Průvod vedl ulicemi Hanspaulky, měl čtyři zastavení u kaplíček, kde jsme sypaly z košíčků lupínky.

Pan Vlastimil Vondruška, historik a spisovatel, sepsal do krásné knihy naše lidové obyčeje. Kniha *Církevní rok a lidové obyčeje* vyšla v roce 1991 a krásně ji ilustroval František Skála. Koupila jsem ji tenkrát pro svá vnoučata. Tam jsem se dozvěděla více o tom svátku našeho dětství.

Svatodušní svátky nebo i Sslání Du-cha svatého byly označovány jako Letnice nebo Rozálie, oltáře byly ozdobeny květy, hlavně růžemi. Konaly se 50 dnů po Ve-likonocích, mezi nimi a Božím hodem

svatodušním bylo šest nedělí. Ve Sta-rém zákoně to byl snad ten den, kdy Moj-žiš na hoře Sinaj obdržel Desatero. Zprá-vy o křesťanských oslavách Sslání Du-cha jsou až ze 3. století. Liturgická barva je červená. Slavívalo se i svatodušní pondě-lí. V neděli byly oslavy církevní a od pon-dělka do středy následovaly slavnosti lido-vé se starobylou tradicí předkřesťanských svátků – dle obyčejů a krajů. Např. na Slo-vácku se zachovaly jízdy králů až dodnes. Už ale kronikář Kosmas psal v roce 1092 o knížeti Břetislavovi, že vyháněl ze země čarodějníky, věštce a hadače pohanské.

Slavil se i 1. máj, ale to jsme ještě zpočátku se sestrami nosily lidové kro-je. Později jsme všichni museli nosit kro-je pionýrské, chodili jsme od naší školy v průvodu až na Václavské náměstí, má-vali mávátky a radostně křičeli: „My jsme z Dejvic, nás je nejvíce“ a další době poplat-ná hesla. Ale o tom už jsem do časopisu Hanspaulka psala.

Pak si ještě vzpomínám na zábavy s tombolou, které se konaly na zahradě, kde je dnes restaurace pana Punčochá-ře. Bývaly tam i maškarní zábavy a moc nás to bavilo. Byly to odpolední a večer-ní zábavy určené pro rodiče, kteří nás tam sebou brali. Stejně zábavy jsem vidě-la v Německu a v Holandsku, kam jsem jela autobusem na zájezd s kamarádka-mi brzy po roce 1989. Jako by se čas za-stavil. Stejně taneční zábavy v neděli snad v každém městě, kde jsme zastavovali. Ta krásná nedělní atmosféra s hudbou a tan-cem v zahradních restauracích jako dřív, za našeho raného dětství. Bylo to krásné.

Byla bych moc ráda, kdyby mé vzpo-mínky na naše průvody doplnili čtenáři časopisu Hanspaulka.

Všechny vás moc pozdravuji.

Stáňa Žabková-Búchová

Slavné vily Prahy 6 – Hanspaulka

V nedávné době vyšla další publikace z řady *Slavné vily Prahy 6*. Po Ořechovce se tak dočkala speciálního dílu Hanspaulka. Doporučuji jej všem, kdo se zajímají o architekturu nebo hledají informace o domech v našem okolí.

V knize najdete nejen domy notoricky známé, které lze shlédnout na vycházkách s průvodci, ale i domy nedávno postavené, kolem kterých možná chodíte každý den.

Podobně jako další čtvrti Prahy vznikla Hanspaulka na základě zákona č. 114 ze dne 6. února 1920, jímž se „slučují s Prahou sousední obce a osady Břevnov, Bubenč, Dejvice, Hlubočepy, Jinonice, Košíře, Liboc, Motoly, Radlice, Sedlec, Smíchov, Střešovice, Veleslavin a Vokovice v samosprávném okrese smíchovském“.

Nově založená republika potřebovala obsadit mnoho pracovních míst na nově vznikajících úřadech hlavního města a republiky. Proto se nejprve začaly stavět byty pro střední třídu – úředníky a další profese. Na Hanspaulce budují stavební družstva dvou-, tří- a čtyřpokojové domky a dvojdomky, dostupné především zaměstnancům státních či veřejných institucí. Protože bytů byl nedostatek, musel být v nově postaveném domě jeden byt pro podnájemníka. První moderní obytný dům, okázala vila Richarda Klenky z Vlastimilu (tzv. Strakovka, mezi ulicemi Kozlovská a Nad Strakovkou) se stavěla v letech 1908 až 1910. Klenka si nechal sídlo vybudovat v duchu secese a moderny a sám byl autorem veškerého nábytku, zařízení, zámečnických prvků i oplocení. Mezi stavebníky a architekty hanspaulských vil najdeme významné architekty (Antonín

Engel, Evžen Linhart, Ladislav Machoň, Ladislav Lábus) slavné herce (Vlasta Burian, Lída Baarová) a další významné osobnosti (sochař Rudolfa Březa, grafik Jiří Andrlé aj.) Nové domy a vily vznikají na Hanspaulce dodnes.

Na 263 stranách knihy představují autoři 53 zajímavých a architektonicky hodnotných vil. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány historickému a urbanistickému vývoji daného území a přinášejí i výčet většiny původních usedlostí, tvořících nedílnou součást historie celé oblasti Dejvic. Kromě fotografií vil obsahuje publikace také portréty stavitelů a architektů, plány domů s nákresem a dokreslující informace o životě jejich obyvatel.

Knihla opravdu stojí za přečtení.

lč

Půl roku v Sokole

Po hektickém sletovém roce jsme letos vpluli do normálních, většinou pravidelných činností.

Jednou z prvních byl zimní pobyt pro rodiny s dětmi v penzionu Eden v Albrechticích v Jizerských horách. Moc se nám tam líbilo a doufáme, že jsme tam nebyli naposled. Následovaly Šibřinky pro všechny generace. Hned druhý den jsme uspořádali pro místní děti a děti z Košíř malé závody *Hanspaulský čtyřlístek*. Začátkem dubna soutěžili naši nejmenší ve sportovní gymnastice. Jak je již dobrým zvykem, byli opravdu hodně úspěšní. Stejnou radost nám udělaly na konci dubna i starší děti na Župních přeborech ve všestrannosti: ve všech kategoriích postoupily na *Praha Open* a také na celostátní *Přebory ve všestrannosti* (mladší žactvo bude soutěžit v Plzni, starší v Praze).

V dubnu se uskutečnilo také tradiční *Putování za velikonočním vajíčkem*. Proti loňsku nebyla sice letošní účast rekordní, ale přesto jsme měli z akce velkou radost – 150 dětí a minimálně stejně dospělých je přece slušné číslo. Do organizace se zapojilo opravdu hodně

lidí: cvičitelky, cvičitelé, členové výboru, dospělé cvičenky i gymnastky, přátelé a rodinní příslušníci – celkem 36 lidí ve věku 12 až 95 let. Všem bych jim tímto chtěla strašně moc poděkovat.

Paní Marie
Smejkalová

A za pár dnů po *Putování* oslavila jedna z organizátorek 95 narozeniny. Ano, čtejte správně: Marii Smejkalové je 95 let! Ještě do covidu u nás cvičila předškolní děti a *Putování za velikonočním vajíčkem* nikdy nevynechala. Je vždy hezky upravená, dobře naladěná a usměvavá. Na takových lidech Sokol stojí. Maruško, přejeme ti k tvému významnému životnímu jubileu hodně štěstí a zdraví.

Anna Horáková, náčelnice

Tyršův dům oslavil 100 sokolských let

V týdnu 19.–25. května 2025 si připomínáme 100 let od doby, kdy se za přítomnosti prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka a některých členů tehdejší vlády otevřel sokolům i veřejnosti Tyršův dům.

Stal se tehdy neodmyslitelnou součástí sokolského hnutí. Neplatilo to ale vždy, protože dějinné zvraty, které přinesly několikrát zákaz Sokola, se odrazily i na užívání budovy. Za 2. světové války tu byly kryty a část budovy sloužila jako lazaret. Po zrušení Sokola komunisty sloužil Tyršův dům až do roku 1991 jako sídlo Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy.

Ke 100. výročí slavnostního otevření se v Tyršově domě uskutečnila celá řada akcí, které ukázaly, jak pestrý je současný život Sokola. Program byl tak různorodý, že si mohl vybrat každý: workshopy sportovních disciplín zahrnovaly cvičení na trampolínách, parkúr, šerm, skákání přes švihadlo (rope skipping), závěsnou akrobacii a další pohybové aktivity. Tyhle nové disciplíny dokazují, že Sokol, pevně se držící své tradice, zároveň drží krok s dobou. V Galerii Sokol byla k vidění výstava o historii Tyršova domu. Konala se řada komentovaných prohlídek, včetně výstupu na střechu Tyršova domu. Nechybělo divadelní představení pro předškolní

děti, večer sokolské kultury i přehlídka pódiových vystoupení na nádvoří. Zajímavostí byla divadelní produkce Příběh Tyršova domu ve spolupráci s herci souboru Cirk La Putyka: Diváci procházeli budovou Tyršova domu a na různých místech sledovali v živém představení jeho dějiny.

Součástí oslav bylo také uložení časové schránky s poselstvím budoucím generacím pod základní kámen budovy. Sokol tím navázal na akci z doby před 100 lety, kdy byla při slavnostním otevření Tyršova domu uložena do jeho základů podobná schránka. Konala se rovněž přednáška o Františku Krásném, architektovi, který vtiskl podobu nejen Tyršovu domu, ale též mnoha sokolovnám po celé republice.

V rámci oslav vznikla nová tradice – sousedská snídaně. Ke stolům na nádvoří Tyršova domu byli pozváni sousedé z Malé Strany i zájemci z řad veřejnosti. Každý mohl přinést pohoštění a byl tu i pohoštěn. Celá akce ukazuje, že nejlepší tradice Sokola pokračují dál. Pod střechou Tyršova domu se rozvíjí sport, kultura a přátelská pospolitost.

Oddíl žactva T.J. Sokol Praha–Hanspaulka se v rámci oslav 100 let Tyršova domu zúčastnil 21. května zmíněného workshopu sportovních disciplín. Děti byly nadšené ze sportů i ze sokolské atmosféry. Naučily se spoustu nových věcí a vědí teď, že naše jednota patří k většímu celku, který nás propojuje s celou republikou a se světem. Pevně tedy doufáme, že jim sokolské nadšení vydrží co nejdéle a že radost z pohybu a přátelství bude obohacovat jejich život i dál.

Cvičitelka Štěpánka Viceníková a HF

Hanspaulské dovádění

Tradiční dubnovou akcí *Klubu přátel ZŠ Hanspaulka* je sobotní dopoledne s pestrým programem – *Hanspaulské dovádění*. To letošní mělo podtitul *Vaří celá Hanspaulka* a jeho hlavním cílem bylo podpořit projekt přestavby školní cvičné kuchyňky.

Rodiče i děti procházeli budovou školy a zkoušeli svou šikovnost i znalosti. Plnili vtipné úkoly, luštili logické hádanky či kvízy. Velký nával byl v *Dřevěné dílně* Báry Hubené, odkud si děti odnášely drobné dřevěné výrobky. V improvizovaných stáncích na chodbě v přízemí si návštěvníci mohli objednat tousty dle vlastního výběru nebo se nechat zlákat v klubové kavárně nepřeberným množstvím slaných a sladkých pochoutek, které tradičně přinesli rodiče a další dobrovolníci. Návštěvníci si užili dopoledne a spojili příjemné s užitečným.

čp

Pomníčky v Praze 6 a na Hanspaulce

Ze závěrečné práce žákyně 9. ročníku o památkách, které připomínají květnové povstání roku 1945 a druhou světovou válku.

V práci jsem se zaměřila na sedm pomníků a Bubeněcký hřbitov, kde se nachází hned několik hrobů padlých při květnovém povstání. Nejdříve jsem našla pomníky, které mám nejbližší, a ověřila jsem si, jestli souvisí s rokem 1945.

Vybrala jsem pomník obětem 2. světové války, pomník Jar. Kapalína, pomník kardinála Josefa Berana, Památník parašutistům Československé armády, Památník československým vojákům 2. světové války, Pomník padlým za vlast 5. 5. 1945 a Památník letců. Všechny pomníky úzce souvisí s koncem 2. světové války nebo přímo s květnovým povstáním. Z této řady vybočuje pomník kardinála Josefa Berana, který se do konce války nebo do povstání nezapojil. Vystupoval ale proti režimu a do roku 1945 byl vězněn v koncentračních táborech. Víím, že míst a pomníků připomínajících rok 1945 je více, ale jde spíše o různé pamětní desky.

První je Památník obětem 2. světové války, který se nachází v parku Kaštaňák v ulici Na Pískách. Památník je z kamene a část z kovu. Má na sobě desku s nápisem:

Památník v parku Kaštaňák v ulici Na Pískách

„Památník setkání barikadistů z Hanspaulky s tankisty vítězné Sovětské armády za pražského povstání roku 1945. Smrtí chrabých padli Nada Fáborská, Oldřich Heřmánek, Vojtěch Mestek, Karel Hypius, Zdena Haue-rová, Ladislav Veřtat, Bedřich Němec, Jan Pecha, Jan Vaniš a tři neznámí bojovníci.“ Kovová část je 3D ruka se zdviženým ukazováčkem a prostředníkem, tedy symbol přísahy, s nápisem „Věrní zůstanem“.

Druhý vybraný je památník Jar. Kapalína na panelové cestě spojující ulice Na Kotlářce a Šárecká. Jar. Kapalín padl za vlast při květnovém povstání 5. 5. 1945. Památník je hrob Jar. Kapalína.

Památník Jar. Kapalína při cestě na Kotlářku

Pomník kardinála Josefa Berana je v ulici Thákurova u kostela sv. Vojtěcha. Pomník se skládá z kamenné brány s křížem, sochy kardinála Berana v životní velikosti a desky s příběhem Josefa Berana. Pomník byl vytvořen Stanislavem Hanzlíkem a byl odhalen v roce 2009. Josef kardinál Beran, arcibiskup pražský, se narodil 29. 12. 1888. V roce 1911 byl vysvěcen na kněze a od roku 1932 byl rektorem a profesorem Arcibiskupského semináře na Univerzitě Karlově v Praze. Pro své vlastenecké postoje byl perzekuován a v letech 1942–1945 vězněn na Pankráci, v koncentračních táborech v Terezíně a Dachau. V roce 1946 byl jmenován arcibiskupem pražským. Odmítl se podřídit komunistickému režimu. Z tohoto důvodu byl v domácím vězení. Roku 1965 jej papež Pavel VI. jmenoval kardinálem a komunisté mu povolili odjezd do Říma. Tam později založil České náboženské středisko Velehrad. Dne 17. května 1969 v Římě zemřel. Pohřben je po boku papežů v kryptách baziliky sv. Petra v Římě.

Čtvrtý je památník parašutistům Československé armády. Je umístěn v ulici Technická naproti strojní fakultě ČVUT. Odhalen byl roku 1995. Vytvořen je z kamene a kovu. Památník je věnován parašutistům Československé zahraniční armády a jejich spolupracovníkům z domácího odboje, padlým v letech 1941–1945. Na pomníku je ještě nápis: „Strom svobody bývá občas zaléván krví katanů a vlastenců.“

Pomník pátý je věnován československým účastníkům 2. světové války. Nachází se na Vítězném náměstí. Pomník je bronzový vysoký sloup a prostor kolem pomníku je vytvořen z betonových a kamenných desek, na kterých jsou názvy jednotlivých bojišť. Pod ním byla uložena prst protokolárně odebraná z těchto bojišť. Pomník vznikl v roce 2004 a byl vytvořen Jiřím Plieštikou. Pod zobrazením meče je nápis: „V plamelech války pozvedli zbraň, bojovali a položili životy.“ Na patě pomníku je pak: „Československým zahraničním vojákům, účastníkům 2. světové války.“

Pomník v parku Marie Terezie na Hradčanech věnovaný padlým za vlast 5. 5. 1945 je z kamene a je na něm je deska se jmény padlých – Oldřicha Doškára, Václava Kahovce, Rudolfa Krásného a Marty Vichrové-Davidové.

Poslední pomník, kterému jsem se věnovala, je Památník letců. Nachází se ve středu bubenečského Náměstí svobody. Byl odhalen 12. května 1995 a vytvořen Františkem Bělským. Památník se skládá ze základního kamene ve tvaru krychle postavené na vrchol, kamenné konstrukce s perutěmi a po obvodu je obrubník se jmény padlých letců a znaky jejich vojenské jednotky. Okolo je ještě záhon s fialovými a žlutými květinami.

Na krychli je z jedné strany: „Základní kámen k památníku padlých Československých letců v letech 1919/1945“ a na druhé straně stojí: „Svaz letců České republiky, Sdružení československých letců 1939/1945, Svaz letců svobodného Československa v Londýně.“ Na obrubníku se nachází 546 jmen letců.

Původně na místě pomníku stávalo sousolí Mír. To bylo přesunuto kousek dál před budovu základní školy Emy Destinové.

Eliška Matějová

Boží Tělo jako svátek družiček

Bíle oděné dívky s košíčky plnými okvětních lístků růží a pivoňek, kráčející ve dvojstupu v čele zástupu, jsou jednou z nejznámějších součástí „božítělových“ průvodů. Slavnost Těla a Krve Páně, lidově zvaná „Boží Tělo,“ byla v katolické církvi ustanovena ve 13. století. Na základě vidění řeholnice Juliany z Lutychu zavedl tento svátek biskup Robert z Lutychu v r. 1246 na území své diecéze a už v r. 1264 jej ustanovil papež Urban IV. pro celou církev.

Slavnost Těla a Krve Páně je svátek pohyblivý podobně jako Velikonoce, na něž navazuje. 50 dnů po Velikonoční neděli se slaví Svatodušní neděle, týden po ní svátek Nejsvětější Trojice a následující čtvrtek je již Slavnost Těla a Krve Páně. Protože letos vychází svátek Nejsvětější Trojice na 15. červen (pouť bude v kapli na Hadovce), připadá „Boží Tělo“ na čtvrtek 19. června.

Slavnost Těla a Krve Páně se skládá ze mše svaté a navazujícího liturgického průvodu, jenž tradičně vychází ven mimo kostel, do ulic, na náměstí či na náves. Srdcem průvodu je konsekrovaná hostie (čili Tělo Páně – Boží Tělo) vložená do monstrance, kterou nese kněz. Aby se monstrance nedotýkal holýma rukama, je noha monstrance zabalena do ozdobné liturgické textilii (velum). Nad knězem s monstrancí nesou čtyři nosiči na žerdích baldachýn zvaný „nebesa“. Baldachýn jakožto ochrana zdůrazňuje význam „Božího Těla“ v monstranci, nikoli kněze – ten je zde v roli nosiče, i když pomazaného. Před „nebesy“ kráčí zástup ministrantů a v jeho čele seřazené družičky, za „nebesy“ jdou ostatní. V místech, kudy průvod prošel, zůstává cesta posypaná okvětními lístky květín, jimiž družičky cestu Božímu Tělu okrášlily. Průvod z kostela vychází a také

se do něj vrací. Cestou se zastavuje u čtyř oltářů, kde se vždy vykoná malá pobožnost. Kněz postaví monstranci na oltář a průvod před ní na chvíli poklekne. Zřídit oltáře a vyzdobit je květinami bývalo čestným úkolem obyvatel vybraných statků. S tématem čtyř oltářů pro Boží Tělo se setkáme i v krásné literatuře.

Téma „Božího Těla“ prostupovalo po staletí nejen vesnický, ale i městský život. Jeho nepřítomnost v našem prostředí je dána dějinný vývojem nedávné doby. Průvody Božího Těla jakožto demonstrace katolické církve na veřejnosti byly po roce 1948 nežádoucí. Nezanikly sice zcela, ale jejich trasa se zkrátila a až na výjimky nepřestoupily kostelní práh. „Nebesa“ byla odkládána, začalo se na ně prášit, takže se postupně vytrácelo povědomí o jejich účelu. Přítrž tomuto zapomínání udělal rok 1989. Průvody se někde obnovily, nebesa opravila či zrestaurovala. Stalo se tak i v pražské katedrále: průvod z ní vycházející jde přes Hradčanské náměstí až do Strahovského kláštera a zpět. Místo oltářů, stavených zvlášť k tomuto účelu, se mohly využívat i kaple či filiální kostely. Takže bychom si mohli představit, že průvod vycházející z kostela sv. Matěje směřoval přes kaple sv. Jana Nepomuckého, sv. Michaela Archanděla na Pernikářce a kapli Nejsvětější Trojice na Hadovce do filiálního kostela sv. Václava ...

Marie Kuldová

Brexit u sv. Matěje?

Kostel sv. Matěje v Dejvicích je proslulý především unikátním perníkovým betlémem, který se každoročně peče a následně zdobí barevnou cukrovou polevou, aby byl k vidění během vánočních svátků. Málokdo ale ví, že tu máme ještě jeden unikát.

Až půjdete hřbitovem přímou cestou ke kostelu, všimněte si na jeho východní stěně přímo pod střešní římsou latinského textu tohoto znění:

**ANNO 971 GLORIOSA APPARITIO S MATHIA
APOSTOLI DEI IN LOCO ISTO ECCE CONTIGIT CHR.
HAJEK FOIO 87. ECCLESIAM ISTAM ANNO EODEM
BOLESSLAUS PIUS LIBERATORI SUO BREXIT**

(V překladu by to mělo znamenat: Roku 971 bylo na tomto místě slavné zjevení apoštola Božího sv. Matěje, viz Hájkova kronika, folio 87. Tento kostel dal téhož roku postavit Boleslav pobožný za své zachránění.)

Potíž spočívá v tom, že poslední slovo nápisu v latině neexistuje. Termín *brexit* vznikl ve 21. století spojením anglických

slov Britain a exit. Jak se tedy dostal do latinského textu? Vinu nesou nepoučení nebo spíš neučení restaurátoři, kteří při restaurátorských pracích na fasádě někdy ve 20. století udělali z latinského slova EREXIT (které znamená vztyčit neboli postavit) slovo BREXIT. Písmeno E prostě doplnili dvěma obloučky (nejspíš v domněnku, že je smazal zub času), takže se proměnilo v B. Paradoxně se tak slovo brexit objevilo na kostele o několik desetiletí dřív, než zaznělo poprvé v souvislosti s úvahami o vystoupení Velké Británie z EU, k němuž došlo až v roce 2020.

V současné době probíhá rekonstrukce fasády kostela, kostel mění barvu a mnozí z nás se už strachovali, že památkáři nařídí opravu nápisu a ten se dostane do původního stavu. Naštěstí se tak nestalo, takže brexit na svatomatějském kostele zůstane – k naší radosti, ale k žalosti latiníků a latinářů.

Vít Michalec

Co bylo

■ V kapli **Nejsvětější Trojice** na Hadovce se konala **5. dubna 2025 postní bohoslužba**, poprvé v sobotu před Smrtnou nedělí (5. postní). To by se mělo opakovat i příští rok, aby bylo datum jednoznačně určité. Cílem je, aby byla kaple alespoň několikrát za rok otevřena a využita, a tím zároveň udržována.

■ Ve dnech **17.-19. dubna 2025** došlo k trojmu otevření kaple Nejsvětější Trojice na Hadovce pro návštěvníky, a to podruhé za její obnovenou existenci. Stalo se tak o tzv. **velikonočním tridnu** (na Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílou sobotu). Kaple byla otevřena, aby lidé mohli prostě vstoupit do ticha.

■ Tradiční Jarní koncert u kaple sv. Michaela Archanděla byl odměnou všem příchozím. Celostátní akce Noc kostelů **23. května 2025** se účastnil farní kostel sv. Matěje, kde bylo možno vyslechnout koncert Seriovního tělesa a vystoupit na kostelní věž.

Změna v dopravě u školy v Sušické ulici

V pátek 30. května odpoledne došlo k nové úpravě dopravy v okolí ZŠ Hanspaulka. Změny jsou zatím na zkoušku do konce června 2026. Jejich cílem je omezit automobilový provoz před školou a zvýšit bezpečnost dětí.

Sušická ulice bude neprůjezdná v části před vchodem do školy a do školní jídelny a v části mezi travnatým pásem v ulici Na Hanspaulce, kde se nebude smět ani parkovat na chodník. V ulici Fetrovská mezi Sušickou a ulicí a Za Hanspaulkou se obrátí směr jednosměrného provozu, bude se do ní vjíždět z ulice Za Hanspaulkou. Aby zůstala zajištěna dopravní obslužnost této lokality, bude zaveden obousměrný provoz v ulici Turkovská v úseku mezi zelenými pásy ulice Na Hanspaulce.

Z redakční pošty

Dobrý den, reaguji na článek p. Ing. Jaroslava Svátka o zahradnictvích na Hanspaulce. Bulhar, který měl zahradnictví na místě dnešního Alberta, se jmenoval Marčev. Vím to díky tomu, že s jeho vnukem jsem pracovala na letišti Ruzyně (nějak si nemůžu zvyknout na nový název). V článku se autor zmiňuje, že se jméno nikdy nedozvěděl, tak teď už bude vědět.

Hezký den. S pozdravem Skřivanová

LIST VŠECH OBYVATEL HANSPAULKY A BABY
ČTENÍ O DNEŠKU I O DOBÁCH MINULÝCH

HANSPAULKA

VYDÁVÁ:

Tělocvičná jednota Sokol Praha - Hanspaulka
a Základní škola Hanspaulka

Redakce: Mgr. Ludmila Čumplová

Redakční rada: Ing. Jiří Dlouhý, Ing. Jiří Frynta,
Mgr. Marie Kuldová, Mgr. Marie Hodinářová,
Libuše Novotná, Ing. Ladislav Trojan,
Ing. Jaroslav Svátek

Za věcný obsah článků odpovídají autoři

E-mail redakce: casopishanspaulka@gmail.com

Grafická úprava: Markéta Zahrádková

Korektury: Helena Medková

Tisk: Kopírování Havránek, Jungmannova 3, Praha 1

Tělocvičná jednota Sokol Praha-Hanspaulka,

Na Hanspaulce 2, 160 00 Praha 6

Tel.: 233 333 820

E-mail: info@sokol-hanspaulka.cz

Internet: <http://www.sokol-hanspaulka.cz/>

Základní škola Hanspaulka,

Sušická 29/1000, 160 00, Praha 6

Tel.: 224 310 365

E-mail: zshanspaulka@zshanspaulka.cz

Internet: <http://www.zshanspaulka.cz>

Děkujeme spolupracovníkům, kteří bez nároku na
honorář píšou články,

obstarávají grafickou úpravu, korektury a distribuci.

Uzávěrka tohoto čísla 25. 5. 2025

Uzávěrka příštího čísla 24. 8. 2025

Finančně podpořeno MČ Praha 6

Časopis Hanspaulka na internetu:

<http://www.sokol-hanspaulka.cz/html/casopis.php>

■ CHCETE MÍT HANSPAULKU BEZ STAROSTI A V BARVĚ?

Objednejte si ji na webu Sokola:

<https://sokol-hanspaulka.cz/casopis-hanspaulka>

vyplníte svou mailovou adresu, jméno a příjmení
a potvrdíte PŘIHLÁSIT. To je vše. Příští číslo již dosta-
nete ihned po dokončení do své e-mailové schránky.

Bude v barvě a dříve než vytištěné.

Blahopřejeme naší grafičce Markétě Zahrádkové
k narození **syna Františka**. Oběma přejeme
radost ze života, spokojenost a hodně lidí okolo.
Redakce časopisu Hanspaulka

■ HANSPAULSKÉ KALENDÁRIUM

- 3. 6. 2025** Hanspaulský den dětí
- 5. 6. 2025** Pasování prvňáčků na čtenáře
- 12. 6. 2025** Sokol Akademie (od 16.30 hod.)
- 15. 6. 2025** kaple Nejsv. Trojice na Hadovce
- poutní slavnost (15.00 - 18.00)

11. trojční pouť na Hadovce

15. 6. 2025

15.00 slavnostní poutní bohoslužba – mše svatá
P. Ondřej Pávek, děkan Metropolitní kapituly
s sv. Víta, Václava a Vojtěcha

16.00 soutěže (nejen pro děti) inspirované místem

17.00 Radostné zpěvy z Tazie

18.00 slavnostní koncert Trojice na Hadovce
v Praze 6 katedrála Nejsvětější Trojice
kaple na území Staroměstské hradby

... v průběhu akce komentované prohlídka kaple
... výstava stříbrných kapes naneviděných dětí
25. Hanspaulka v Praze 6
... občerstvení a nápoje zveřejněné pod
obchodním jménem, MČ Praha 6
* do kaple na Hadovce budou
přesunutí pracovníci, naploží
z kaple sv. Václava na hradbách

- 20. 6. až 21. 6. Noc Sokoloven**
- 22. 6. 2025 Školní akademie**
- 22. 6. 2025 Hanspaulský festival**

Takhle jsme stěhovali sokolovnu na jaře 1941

Červen 2025